

Ympäristöministeriö
kirjaamo@ym.fi

Viite Lausuntopyyntö 1.7.2016 YM018:00/2014

Lausunto luonnoksesta uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelmaksi

Turun yliopisto kiittää ympäristöministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto biodiversitettiä koskevasta toimintaohjelmasta. Liitteenä olevan yliopiston lausunnon ovat laatineet biologian laitoksen asiantuntijat.

Rehtori

Kalervo Väänänen

Kehittämisasiantuntija

Olavi Karkulehto

Lausunto luonnoksesta uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelmaksi

Ympäristöministeriön toimintaohjelmaluonnos Suomen uhanalaisten lajien suojelemiseksi perustuu valtioneuvoston aiempaan periaatepäätökseen Suomen luonnon monimuotoisuuden ja kestävän käytön strategiasta sekä sen toteuttamiseksi laaditusta toimintaohjelmasta. Nämä suunnitelmat valmistuivat vuosina 2012-2013. Käsillä oleva toimintaohjelma on käytännössä ”Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön toimintaohjelman 2013–2020” tarkennus.

Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelman tavoitteeksi asetettiin lajien suojelun kustannustehokkuuden, läpileikkaavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen. Toimintaohjelmaan tuli sisältyä ehdotukset toiminnan painopisteistä, toimenpiteiden tärkeysjärjestyksestä aikatauluineen ja eri toimijoiden työnjaosta. Toimintaohjelmaan tuli sisällyttää myös ehdotukset seurannan ja tutkimuksen pitkäjänteisyyden varmistamisesta, lajitiedon hallinnan ja siihen liittyvän toimijoiden välisen tiedonvaihdon järjestämisestä sekä lajisuojelun vapaaehtoistoiminnan hyvän organisoinnin ja kannustavan ylläpidon turvaamisesta. Lisäksi työssä tuli tarkastella toimintasuunnitelman toteuttamisen edellyttämiä voimavaroja.

Turun yliopisto toteaa, että valmistunut toimintaohjelmaluonnos varsin hyvin vastaa siihen kohdistuneita odotuksia. Esimerkiksi eri toimijoiden työnjakoa käsitellään toimintaohjelmassa perusteellisesti ja vapaaehtoistoimintaan kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota. Toimijoiden välisen yhteistyön tehostamista ja tiedonkulun parantamista pidetään suunnitelmassa tärkeänä. Työssä todetaan, että hallinnon voimavaroja tulisi suunnata vapaaehtoistoiminnan tukemiseen ja palautteen antamiseen, jotta tärkeä vapaaehtoisvoimavara säilyisi myös jatkossa. Tavoite on epäilemättä yhä tärkeämpi ympäristöhallinnon omien voimavarojen hiipuesssa tehtyjen säästöjen takia.

Erittäin tervetullut on toimintaohjelmaan sisältyvä yksityiskohtainen lajitietolähteiden tarkastelu. Digitaalinen lajitieto on yhä tärkeämpi maankäytön suunnittelun apuväline. Ajankohtainen seurannan kohde ovat biotalouden vaikutukset uhanalaisiin lajeihin. Yhtä lailla ajan hermolla on toimintaohjelmaan sisältyvä ehdotus erilaisten kompensatiomenetelmien käyttöönoton selvittämisestä yhtenä mahdollisista täydentävistä lajisuojelun keinoista. Kompensatiomenetelmiä on jo tutkittu Turun yliopistossa opinnäytetasolla.

Turun yliopisto pitää erityisen tervetulleena toimintaohjelmaan sisältyvää tavoitetta luontokartoittajien ammatillisten kriteerien määrittelemisestä. Tämä vaatii käytännössä luontokartoittajien koulutusta, jota Turun yliopistossa on jo tarjolla, ja/tai alan ammattitaidon osoittamista näyttökokeilla, joka myös on Turun yliopistossa mahdollista. Toimintaohjelmaan olisi syytä sisällyttää luontokartoittajien ammatillisiin kriteereihin liittyvä selkeä täydennyskoulutustarve ja suunnitelma alan sertifiointin järjestämisestä.

Tervetullut on myös toimintaohjelmassa mainittu tarve lisätä yhteistyötä yliopistojen kanssa. Yhteistyö yliopistojen ja muiden alan kouluttajien kanssa tulisi mainita erityisesti edellä jo mainitun luontokartoittajien ammatillisten kriteerien määrittämisen yhteydessä. Täydennyskoulutus ja sertifiointi järjestyvät luontevimmin luontokartoittajia kouluttavissa yksiköissä kuten yliopistoissa, joista myös löytyvät tarvittava osaaminen ja eliökokoelmat.

Toimintaohjelmaluonnoksessa huomioidaan kansainvälisen yhteistyön tarve erityisesti muuttavien ja valtioiden rajat ylittävien populaatioiden kohdalla. Myös vieraslajien hallinnan haasteet huomioidaan. Toimintaohjelmaluonnos ei kuitenkaan huomioi uusia tulokaslajeja, jotka ovat uhanalaisia lähimaissa vaikka eivät ehkä ole globaalisti uhanalaisia. Tulisiko näihin lajeihin suhtautua ei-toivottuina tulokaslajeina vai uhanalaisina lajeina, jotka tulisi huomioida maankäytössä ja muussa toiminnassa?

Esimerkkinä tällaisesta lajista mainittakoon pikkuvihersammakko (*Pelophylax lessonae*), joka on maailmanlaajuisesti suhteellisen yleinen laji, mutta sen pohjoinen muoto on vähäluokinen ja vaarantunut. Laji on todettu lisääntyvän tulokaslajina Varsinais-Suomessa, ja ainakin Raision yksilöt ovat juuri pohjoista muotoa, jota ei ole tavattu muualla kuin Ruotsissa, Norjassa ja istutettuna Britanniassa. Varsinais-Suomessa esiintyy myös paikallisesti haitalliseksi luokiteltu ruokasammakko (*Pelophylax kl. esculenta*), jota pidetään pikkuvihersammakon ja mölysammakon (*P. ridibundus*) risteymänä. Tämän kaltaisessa tilanteessa epäselvyyttä aiheuttavat sekä populaatioiden suojele- tai hävittämistarpeen arviointi että uusien tulokaslajien yksilöiden määrittämistä varten tarvittaviin pyynteihin liittyvät lupa-asiat. Kansallinen ohjeistus olisi tarpeen, sillä se antaisi suuntaviivat sekä alan ammattilaisten että vapaaehtoisten harrastajien toimintaan.

Turun yliopisto
Biologian laitos